



Jon Horgen Friberg

Konflikt, fellesskap og forandring. Foreldreskap og sosial kontroll i innvandrede familier fra Pakistan, Somalia og Sri Lanka

Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2019

DOI: <https://doi.org/10.23865/noasp.75>

Susanne Bygnes

Førsteamanuensis, sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen

susanne.bygnes@uib.no

Jon Horgen Fribergs bok om foreldreskap og sosial kontroll i innvandrerfamilier gir et sosiologisk og empirisk blikk på et tema som de senere årene har fått stor oppmerksomhet på mange samfunnsarealer og som berører en rekke profesjoner innen velferdsfeltet. Det drivende spørsmålet i Fribergs bok «Konflikt, fellesskap og forandring: Foreldreskap og sosial kontroll i innvandrede familier fra Pakistan, Somalia og Sri Lanka» er hvorfor foreldreskap, familierelasjoner og sosial kontroll har blitt et sentralt stridstema i det flerkulturelle Norge. Boka søker å svare på dette, blant annet gjennom å presentere og diskutere longitudinelle data fra «Children of Immigrants Longitudinal Study in Norway», som omhandler skolelever i 16–17 års alderen, og kvalitative intervjuer som gir foreldrenes perspektiver på oppdragelse. Empirien belyser spørsmål knyttet til utbredelse, og ulike typer konsekvenser av negativ sosial kontroll for ungdommene. Endringer over tid og mellom generasjoner er en viktig del av det analytiske rammeverket i boka.

Boka er delt inn i åtte kapitler. Først, en innledning der tema og problemstillinger presenteres, deretter et kapittel om teoretiske perspektiver der kultur framstår som den tydeligste forklaringsmodellen. I det tredje kapitlet redegjøres det for data og metode, med gode metoderefleksjoner. Etter de innledende delene følger det første empiriske kapitlet, som omhandler foreldrenes refleksjoner rundt det å oppdra barn i en fremmed kultur. Gjennom intervjuer i grupper og lange empiriske utdrag belyses tema og perspektiver som kulturforskjeller, ubehaget knyttet til at staten i så stor grad definerer hvordan sosial kontroll skal kunne utøves innen familien og opplevelsen av å stå uten tilgjengelige verktøy i oppdragerollen.

Det femte kapitlet fokuserer på 'kvantitative perspektiver på sosial kontroll' gjennom analyser av spørreundersøkelser blant ungdom. Her operasjonaliseres sosial kontroll, blant annet gjennom i hvor stor grad det legges restriksjoner på å tilbringe tid med venner og venner av motsatt kjønn uten voksenoppsyn. Det kommer frem at det er til dels store forskjeller på ungdommenes egne perspektiver og hva de tror foreldrene mener om samme

tema. Her introduseres vi altså for hvilke typer endringer vi kan se konturene av mellom generasjonene og hvilke bakgrunnsvariabler som ser ut til å ha størst betydning for både ungdommenes egne holdninger og foreldres holdninger. I kapittel seks går boka mer i dybden på ungdommenes opplevelse av krysspress, verdikonflikter og relasjonelle tilpasninger ved hjelp av kvalitative case. I kapittel sju går Friberg dypere inn i beskrivelsen av sosiale endringsprosesser gjennom å undersøke hva ulike typer tilgjengelige data viser om blant annet utviklingen av ekteskapsmønstre. Dataene diskuteres eksplisitt opp mot sosiologiske begrep, som skillet mellom konflikt og konsensus i sosiale endringsprosesser. I konklusjonskapittelet oppsummeres funnene effektivt og tydelig samtidig som betydningen av spørsmålene som boka tar for seg diskuteres og nyansers.

Boka tar altså for seg et samfunns- og profesjonsrelevant tema med en tydelig sosiologisk tilnærming, men er ikke en bok som presenterer overraskende nye funn eller dyptgående sosiologiske analyser av tematikken. Jeg leser boka først og fremst som en ressurs for studenter og andre som ønsker en lettfattelig, men nyansert og godt fundert tilnærming til dette komplekse temaet. Boka til Jon Hørgen Friberg bærer preg av å være basert på en rapport og kunne med fordel vært strammere redigert inn i lærebokformatet. Siden boka ikke først og fremst er mynta på meg som forsker, har jeg i forbindelse med denne bokmeldingen testet boka ut på en liten gruppe studenter på et introduksjonskurs i sosiologi i Bergen som ønsket å fordype seg i denne tematikken. Studentenes dom er klar: De opplevde boka som en pedagogisk, nyansert og tilgjengelig introduksjon til en viktig og politisert tematikk. Studentene var rett og slett begeistra for boka. Den er godt kontekstualisert og gir viktige nyanser. Studentene likte særlig godt at foreldrenes perspektiver kom så tydelig frem. Dette er en gruppe som ofte tildeles en skurkerolle i diskusjonen om sosial kontroll, men gjennom å bli presentert for foreldrenes perspektiver opplevde studentene å lære noe nytt om en tematikk de så langt stort sett kjenner fra media. Studentene meldte imidlertid tilbake at de kvantitative dataene kunne ha vært presentert på en mer forståelig måte både i tabeller og i forklaringen av dem. Delta-kerne på dette introduksjonsemnet hadde blant annet problemer med å få forstå innholdet i en del av resultatene knyttet til tabellene i kapittel fem. Selv synes jeg merkingen av de kvalitative sitatene i kapittel fire kunne vært presentert på en mer leservennlig måte.

Som underviser merker jeg meg at til tross for at Friberg anerkjenner at et ensidig fokus på kultur kan virke både essensialiserende og deterministisk, er det nettopp kulturforskjeller som er bokas viktigste forklaringsramme. Fem begrepspar som illustrerer kulturforskjeller mellom land som Pakistan og Norge, gir leseren innsikt i hvordan ulike perspektiver på hva som er et godt liv utfordres når foreldre til barn i norsk skole har med seg verdensanskuelser fra andre deler av verden. Friberg tar forbehold om at kultur er forankret i for eksempel økonomiske strukturer, men dette er et perspektiv som kunne vært mer vektlagt. I undervisningssammenheng kan boka brukes som utgangspunkt for videre diskusjon av sammenhengen mellom økonomiske strukturer og kultur og betydningen av integrasjonskontekst. Min vurdering er også at Fribergs bok tilrettelegger for videre diskusjon av klassiske sosiologiske perspektiver gjennom en tematikk som studentene opplever som dagsaktuell. Bokas søkelys på sosial endring, på hvorfor folk handler som de gjør og på hvilke måter handlinger og holdninger endrer seg fra en generasjon til en annen, også i den delen av befolkningen som har innvandrerbakgrunn, gir gode oppspill til diskusjon og tilbyr viktige nyanseringer av hva konflikter rundt 'negative sosial kontroll' kan bestå i.

Boka er relevant for introduksjonsstudenter innen samfunnsvitenskapene og anbefales til bruk i profesjonsutdanninger på velferdsfeltet, særlig studenter som ønsker å forstå barnevernets rolle eller andre typer statlig inngripen i familien i et minortetsperspektiv.